DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

8. juli 1999 *

I sag C-354/98,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Marie Wolfcarius, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøger,

mod

Den Franske Republik ved kontorchef Kareen Rispal-Bellanger, Afdelingen for International Økonomisk Ret og Fællesskabsret, og fuldmægtig Anne de Bourgoing, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg på Frankrigs Ambassade, 8 B, boulevard Joseph II,

sagsøgt,

angående en påstand om, at det fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Rådets direktiv 96/97/EF af

* Processprog: fransk.

20. december 1996 om ændring af direktiv 86/378/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger (EFT 1997 L 46, s. 20), idet den ikke har udstedt de love og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme direktivet,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne D.A.O. Edward (refererende dommer) og L. Sevón,

generaladvokat: A. La Pergola
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 20. maj 1999,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 25. september 1998 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af EF-traktatens

artikel 169 (nu artikel 226 EF) anlagt sag med påstand om, at det fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Rådets direktiv 96/97/EF af 20. december 1996 om ændring af direktiv 86/378/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger (EFT 1997 L 46, s. 20, herefter »direktivet«), idet den ikke har udstedt de love og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme direktivet.

2 Ved direktivet er der sket en tilpasning af de bestemmelser i direktiv 86/378/EØF af 24. juli 1986 (EFT L 225, s. 40), der er påvirket af dommen af 17. maj 1990 i sag C-262/88, Barber (Sml. I, s. 1889).

3 I medfør af direktivets artikel 3, stk. 1, skulle medlemsstaterne træffe de foranstaltninger, der var nødvendige for at efterkomme direktivet, inden den 1. juli 1997. De skulle straks underrette Kommissionen herom.

4 Efter at Kommissionen havde konstateret, at fristen var udløbet, og at den ikke var blevet underrettet om foranstaltninger truffet af Den Franske Republik, opfordrede den ved skrivelse af 9. september 1997 denne medlemsstat til at fremsætte sine bemærkninger inden for en frist på to måneder.

5 I skrivelse af 26. november 1997 oplyste de franske myndigheder, at de foranstaltninger, der var nødvendige for at efterkomme direktivet, var under forberedelse.

6 Da Kommissionen ikke var blevet underrettet om de bestemmelser, der var udstedt for at efterkomme direktivet, sendte den ved skrivelse af 22. april 1998 en begrundet udtalelse til Den Franske Republik og opfordrede den til at træffe de foranstaltninger, der var nødvendige for at efterkomme forpligtelserne i henhold til direktivet, inden to måneder efter meddelelsen af udtalelsen.

7 Ved skrivelse af 17. juli 1998 svarede de franske myndigheder, at lovbestemmelserne om lønmodtagere fandtes i det kommende lovforslag, der indeholdt forskellige socialpolitiske foranstaltninger, som skulle forelægges for parlamentet. Desuden anførte de, at de pågældende erhvervstilknyttede ordninger frit blev fastsat og ændret af arbejdsmarkedets parter inden for rammerne af national ret og under overholdelse af fællesskabsretten, og at en stor del af de private ordninger havde været genstand for de nødvendige tilpasninger, inden direktivet blev vedtaget, direkte på grundlag af retspraksis ifølge Barber-dommen, som nu var kendt af de ansvarlige for ordningerne.

8 Da Kommissionen ikke modtog andre meddelelser fra Den Franske Republik, anlagde den nærværende sag.

9 Den franske regering har ikke bestridt, at direktivet ikke er blevet gennemført inden for den fastsatte frist. Den har anført, at et lovforslag, der sikrer direktivets gennemførelse, skal vedtages af parlamentet.

10 Regeringen har imidlertid for det første gjort gældende, at de pågældende erhvervstilknyttede ordninger frit fastsættes og ændres af arbejdsmarkedets parter inden for rammerne af national ret og under overholdelse af fællesskabsretten, og dernæst, at en stor del af de private ordninger allerede havde været genstand for de nødvendige tilpasninger, inden direktivet blev vedtaget, og endelig, at det følger af princippet om fællesskabsrettens direkte virkning og forrang, at borgerne ikke kan påberåbe sig sidste afsnit i artikel L 913-1 i code de la sécurité sociale (lov om social sikring) — hvorefter forskelsbehandling er tilladt for så vidt angår fastsættelse af pensionsalderen og betingelserne for tilkendelse af efterladtepension — for de franske domstole.

11 I denne forbindelse er det tilstrækkeligt at bemærke dels, at en national lovgivnings uoverensstemmelse med fællesskabsretlige bestemmelser, også hvor disse sidste er umiddelbart anvendelige, ifølge fast praksis kun kan fjernes helt ved bindende interne regler med samme retlige karakter som de regler, de ændrer, dels at direktivbestemmelser skal gennemføres ved bestemmelser, hvis bindende

virkning er uomtvistelig, og som er tilstrækkelig specifikke, bestemte og klare til, at de er i overensstemmelse med retssikkerhedsprincippet, som indebærer, at de af direktivet omfattede personer i det omfang, det ved direktivet tilsigtes at skabe rettigheder for den enkelte, sættes i stand til at få fuldt kendskab til deres rettigheder (jf. dom af 13.3.1997, sag C-197/96, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 1489, præmis 14 og 15).

12 Under disse omstændigheder må der, da direktivet ikke er gennemført inden for den i direktivet fastsatte frist, gives Kommissionen medhold i dens påstand.

13 Det må derfor fastslås, at Den Franske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til direktivet, idet den ikke har udstedt alle de love og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme dette.

Sagens omkostninger

14 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Franske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Den Franske Republik har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

1) **Den Franske Republik har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler den i henhold til Rådets direktiv 96/97/EF af 20. december 1996 om ændring af direktiv 86/378/EØF om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder inden for de erhvervstilknyttede sociale sikringsordninger, idet den ikke har udstedt alle de love og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme direktivet.**

2) **Den Franske Republik betaler sagens omkostninger.**

Jann Edward Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 8. juli 1999.

R. Grass P. Jann

Justitssekretær Formand for Første Afdeling